

Boekhoudkundige verwerking van waardeverminderingen op handelsvorderingen, gedekt door een kredietverzekering

dr. Stijn Goeminne, Hogeschool Gent, Faculteit Handelswetenschappen & Bestuurskunde

Het valt voor dat ondernemingen omwille van een toestand van onvermogen van hun klanten niet betaald worden voor de geleverde goederen en diensten. Uit onderzoek blijkt dat het aantal facturen dat niet binnen de vooropgestelde betalingstermijn wordt vereffend ongeveer de helft bedraagt. Het aantal facturen dat in België helemaal niet betaald wordt steeg naar 2,6% in 2010. Hierdoor misliepen de Belgische bedrijven in 2010 9,15 miljard euro.¹ Gegeven de huidige economische toestand is te verwachten dat deze cijfers voor 2011 minstens even hoog zullen zijn. Ondernemingen lopen dus een niet te onderschatten kredietrisico. Hiervoor kan men zich echter verzekeren. De Commissie voor Boekhoudkundige Normen besteedt aandacht aan de boekhoudkundige verwerking van deze materie in haar vijftiende advies van de huidige jaargang 2011.

De kredietverzekering

Een kredietverzekeringspolis voorziet in een schadevergoeding ten belope van een bepaald percentage van het bedrag van een handelsvordering, die automatisch wordt uitgekeerd bij insolventie van de klant of als de klant een aantal maanden na vervaldag nog niet betaald heeft (vermoedelijke insolventie). Doorgaans zal de kredietverzekeraar eisen dat de verzekeringnemer zijn gehele klantenbestand ter verzekering aanbiedt. Op basis van deze portefeuille wordt dan door de verzekeraar overgegaan tot analyse van de financiële situatie van elk van deze klanten met het oog op het vastleggen van een maximum toegelaten risico en tot het bepalen van de verzekeringspremie. Bemerkt dat bij een kredietverzekering het begrip onvermogen van belang is. Ze komt enkel tussen in het geval wanneer een afnemer niet meer in staat is om te betalen. Als een afnemer niet wil betalen geeft de verzekering geen dekking.

De boekhoudkundige verwerking van de afhandeling van een onbetaalde handelsvordering gedekt door een kredietverzekering komt neer op de bepaling van het uiteindelijke verlies dat zal gemaakt worden na tussenkomst door de verzekeraar. We illustreren het één en ander aan de hand van een voorbeeld dat stap voor stap wordt opgebouwd.

¹ Intrum Justitia, 2011, http://www.intrum.be/European-Payment-Index-2011_NLD_HTML.asp.

Voorbeeld (1) : Na onderzoek door de kredietverzekeraar, komen we tot een overeenkomst waarbij onze vorderingen ten belope van 60% zijn gedekt.

Voorbeeld (2) : Klant X koopt goederen aan ter waarde van 2.420,00 euro (inclusief BTW).
We boeken :

400	Handelsdebiteuren	2.420,00	
	Aan 700 Verkopen		2.000,00
	Aan 499 Verschuldigde BTW bij verkopen ²		420,00

De onderneming zal minstens ter gelegenheid van de inventaris de handelsvorderingen op hun inbaarheid onderzoeken. Is deze twijfelachtig, dan moet de onderneming de vordering volledig, dus inclusief BTW, overboeken naar de rekening 407 Dubieuze debiteuren. Hiermee zondert ze haar klanten af die een zorgvuldige opvolging vragen.

Voorbeeld (3) : De betaling van de vordering van klant X is in haar volledigheid onzeker. We boeken :

407	Dubieuze debiteuren	2.420,00	
	Aan 400 Handelsdebiteuren		2.420,00

Waardevermindering

Vervolgens dient de onderneming een waardevermindering te boeken op de dubieuze vordering. Ze moet een zo getrouw mogelijke raming maken van het verlies dat ze op de vordering kan lijden. Waardeverminderingen zijn de correcties op de aanschaffingswaarde van activa om rekening te houden met al dan niet als definitief aan te merken ontwaardingen. In het geval de onderneming een kredietverzekering heeft, dienen twee vragen zich aan. Vooreerst kan de vraag gesteld worden voor welk bedrag die waardevermindering in dat geval mag geboekt worden en ten tweede wanneer dat mag geboekt worden.

Bedrag

Wat betreft het bepalen van het bedrag van de waardevermindering, moet de onderneming een zo getrouw mogelijke raming maken van het verlies dat ze vermoedt op de vordering te zullen lijden. Hierbij moet rekening houden met het feit dat de vordering inclusief BTW is en dat men, indien er niet betaald wordt, de als verschuldigd geboekte BTW zal kunnen recupereren. Uiteraard zal de waardevermindering beperkt worden tot maximaal het niet-

² Bemerk dat de Commissie in haar voorbeeld verkiest om te werken met de definitieve BTW-rekeningen. In deze nieuwsbrief geven we de voorkeur aan het gebruik van de 49-wachtrekeningen.

verzekerde gedeelte van de vordering gezien het bij de overdracht ter incasso duidelijk is welke schadeloosstelling de onderneming zal ontvangen van de kredietverzekeraar gegeven de bepalingen van de polis en uiteraard in de veronderstelling dat aan alle gestelde voorwaarden is voldaan. In de praktijk zal de tussenkomst van de verzekeraar beperkt zijn tot een gedeelte van het nominaal bedrag van de schuldvordering, met uitsluiting van de intresten wegens laattijdige betaling en het eventuele boetebeding, en onder aftrek van eventuele uitgaande creditnota's en effectief geïnde gedeeltelijke betalingen.

Tijdstip

De onderneming zal de waardevermindering boeken ten laatste op het moment waarop zij het dossier ter incasso overmaakt aan de kredietverzekeraar, tenzij reeds vroeger ernstige indicaties van betalingsonzekerheid voorkwamen. De Commissie stelt dat er in de regel mag van worden uitgegaan dat als het dossier ter incasso wordt aangeboden, dit een (verdere) indicatie is van mogelijke insolventie van de klant.

Voorbeeld (4) : De kredietverzekering voorziet in een tussenkomst van 60% van het geleden verlies, waardoor 40% ten laste van de eigen onderneming blijft. We boeken aldus een waardevermindering van $(2.000 \times 40\%) = 800,00$ euro. We boeken dit uiterlijk bij de overdracht ter incasso.

634	Waardeverminderingen op handelsvorderingen op ten hoogste	
	1 jaar : toevoeging	800,00
	Aan 409 Handelsvorderingen : geboekte waardeverminderingen	800,00

De ontvangst van de schadeloosstelling

De schade voortvloeiend uit de niet-betaling van handelsvorderingen behoort volgens de Commissie tot de normale bedrijfsrisico's. De ontvangst van de schadeloosstelling kan aldus geboekt worden als een bedrijfsopbrengst, meerbepaald onder de rubriek I.D "Andere bedrijfsopbrengsten" (de rekeningen 743 tot 749 van het MAR) van de resultatenrekening.

Opgemerkt dient te worden dat door het betalen van de schadevergoeding de verzekeringsmaatschappij van rechtswege in de plaats gesteld wordt van alle rechten die de verzekerde bezit met betrekking tot de schuldvordering die het voorwerp van de schade uitmaakt en dat dit principe van wettelijke subrogatie ook geldt bij gedeeltelijke schadeloosstelling door de verzekeraar.

Het gevolg van de subrogatie in het voordeel van de kredietverzekeraar is dat de vordering uit de boekhouding van de onderneming verdwijnt, waarbij een minderwaarde op de realisatie van de handelsvordering tot uitdrukking moet gebracht worden.

Ook al ontstaan ze op hetzelfde ogenblik, opgemerkt dient te worden dat de kosten die de verzekeringnemer heeft geleden door het boeken van deze minderwaarde op de handelsvorderingen enerzijds en de opbrengst n.a.v. het ontvangen van de schadevergoeding vanwege de verzekeraar anderzijds, boekhoudkundig niet mogen gecompenseerd worden (zie artikel 25, § 2 KB W.Venn.).

Hieronder illustreren we de afwikkeling van de vordering, onderscheid makend tussen een situatie waarbij er wel nog een gedeeltelijke betaling is geweest door de klant en die waarbij de vordering nog volledig openstaand is bij de klant.

De klant betaalt nog een deel van de vordering

Het is mogelijk dat de klant een gedeeltelijke betaling doet voordat het dossier ter incasso wordt overgedragen aan de kredietverzekeraar.

Voorbeeld (5a) : Klant X betaalt uiteindelijk toch de helft van zijn vordering, zijnde 1.210 euro (incl. BTW).

550	Kredietinstellingen : R/C	1.210,00	
	Aan 407 Dubieuze debiteuren		1.210,00

Bij de overdracht van het dossier aan de kredietverzekering ter incasso is nog steeds een waardevermindering geboekt ten belope van het niet-gedekte gedeelte (800,00 euro) van de resterende vordering (1.000,00 euro, exclusief BTW).

Het saldo tussenbeide is het voorwerp van de schadeloosstelling en bij ontvangst ervan, binnen de contractueel voorziene termijn, boeken we :

550	Kredietinstellingen: Rekening-courant	200,00	
	Aan 743 tot 749 Diverse bedrijfsopbrengsten		200,00

Door de subrogatie, die plaatsvindt doordat de kredietverzekeraar de verzekerde schadeloos heeft gesteld, verdwijnt het resterende gedeelte van de vordering definitief uit de boeken van de onderneming. De BTW kan geregulariseerd worden voor het niet ontvangen BTW-bedrag en de uiteindelijke minderwaarde kan bepaald worden, zijnde $(2.000 - 1.000 - 800) = 200,00$ euro.

499	Regularisatie te betalen btw	210,00	
642	Minderwaarde op de realisatie van handelsvorderingen	200,00	
409	Handelsvorderingen: geboekte waardeverminderingen	800,00	

Aan	407 Dubieuze debiteuren	1.210,00
-----	-------------------------	----------

De klant betaalt uiteindelijk niks

Keren we terug naar de voorbeeldsituatie (4), dus voordat Klant X een gedeeltelijke betaling verrichtte.

Voorbeeld (5b) : Klant X betaalt niks van de uitstaande vordering. Wanneer het dossier ter incasso overgedragen aan de kredietverzekeraar wordt overgedragen, dan betaalt deze binnen de contractueel vastgelegde termijn de contractueel voorziene schadevergoeding uit aan de onderneming, met name $(2.000 \times 60\%) = 1.200,00$ euro.

550	Kredietinstellingen: Rekening-courant	1.200,00
	Aan 743 tot 749 : Diverse bedrijfsopbrengsten	1.200,00

Door de subrogatie, die plaatsvindt doordat de kredietverzekeraar de verzekerde schadeloos heeft gesteld, verdwijnt de vordering definitief uit de boeken van de onderneming. De afwikkeling van de dubieuze handelsvordering wordt op onderstaande wijze verwerkt, waarbij de niet ontvangen BTW wordt geregulariseerd op voorwaarde dat is komen vast te staan dat de klant daadwerkelijk niets zal betalen. Bovendien wordt de minderwaarde tot uitdrukking gebracht, nl. $(2.000 - 800) = 1.200,00$ euro.

499	Regularisatie verschuldigde BTW	420,00
409	Handelsvorderingen: geboekte waardeverminderingen (-)	800,00
642	Minderwaarden op de realisatie van handelsvorderingen	1.200,00
	Aan 407 Dubieuze debiteuren	2.420,00

Wanneer we de slotsom maken, dan stellen we vast dat wat betreft de verkoopopbrengsten van de verkoop gedekt door de kredietverzekering, zowel in traject 5(a) als in traject 5(b) er van de initieel 2.000,00 euro geboekte opbrengsten uiteindelijk 1.200,00 euro in overblijven. Dit bedrag komt overeen met het bedrag dat gedekt is door de verzekering. De niet- of gedeeltelijke betaling (onder het percentage van de dekking) door de klant kost de onderneming aldus 800,00 euro, wat (uiteeraard op zijn beurt) overeenkomt met het bedrag dat niet gedekt is door de verzekering.